

Opgave 1 Voxpop

Journalisten hebben een belangrijke rol in de democratie: ze informeren burgers en ondervragen politici. Tegenwoordig worden ook steeds vaker de standpunten van gewone mensen gevraagd, bijvoorbeeld met straatinterviews in het journaal. Journalisten noemen dat een voxpop. De term is afgeleid van het Latijnse vox populi, dat 'stem van het volk' betekent. Vaak vraagt de interviewer de mening van willekeurige voorbijgangers over een politiek vraagstuk dat in Nederland speelt. Volgens Plato zou een voxpop weinig nut hebben. Alleen filosoof-koningen zijn geschikt voor politiek.

1p 1 Leg uit dat filosoof-koningen volgens Plato ideale heersers zijn.

Een voxpop geeft niet alleen de publieke opinie weer, maar beïnvloedt die ook. Uit onderzoek blijkt dat een voxpop zelfs meer invloed heeft dan een expert of politicus die dezelfde informatie geeft. Gewone mensen lijken geloofwaardiger gevonden te worden, omdat zij alleen namens zichzelf spreken en geen andere belangen hebben.

In Robert Dahls analyse van Plato ontbreekt het gewone mensen aan het intellectuele vermogen om hun eigen belang te scheiden van het algemene belang.

1p 2 Beargumenteer met het voorbeeld van de invloed van voxpops of gewone mensen volgens jou dit intellectuele vermogen kunnen ontwikkelen.

Honderd jaar geleden schreef de Amerikaanse journalist Walter Lippmann over een crisis in de democratie en journalistiek. Volgens Lippmann waren politieke vraagstukken te complex geworden voor burgers.

Bovendien ontbrak het hun aan technologische kennis om mee te denken over politiek. Daarom pleit Lippmann voor een regering van experts.

Dahl is het hier niet mee eens. Een regering van experts kan volgens hem ondemocratisch zijn. Bovendien kunnen ook experts niet overal verstand van hebben en zullen zij bepaalde expertise missen. Dahl geeft nog een ander argument tegen een regering van experts.

1p 3 Geef dit argument van Dahl weer.

Volgens Lippmann gaan democratische theorieën onterecht uit van het bestaan van een alwetende burger die via journalistiek inzicht krijgt in de waarheid. Lippmann stelt dat deze alwetende burger helemaal niet kan bestaan en dat dit een probleem vormt voor de democratie.

Volgens Hans Kelsen veronderstelt een democratie een relativistische wereldbeschouwing.

2p 4 Leg met deze relativistische wereldbeschouwing uit:

- in welk opzicht Kelsen het **eens** is met Lippmann en
- in welk opzicht Kelsen het **niet eens** is met Lippmann.

Een vrije pers is een belangrijk kenmerk van de moderne democratie. Dit betekent dat journalisten onafhankelijk hun werk kunnen doen, zonder dat de overheid zich daarmee bemoeit.

Alexis de Tocqueville wijst op de gevaren van het gelijkheidsideaal in een democratie. Volgens hem kan de vrije pers deze gevaren beperken.

- 2p **5** Leg uit dat volgens Tocqueville een democratie tot despotisme kan leiden. Geef vervolgens een argument dat een vrije pers dit gevaar kan tegengaan.

Tegenwoordig willen politieke partijen en belangenorganisaties steeds minder afhankelijk zijn van traditionele media. Zo hebben veel politieke partijen een eigen YouTube-kanaal waar zij hun eigen journaals presenteren.

tekst 1

Veel van deze nieuwe, alternatieve journaals stellen dat ze een geluid willen laten horen dat bij de traditionele media niet of te weinig aan bod komt. Door een kanaal als YouTube heeft iedereen toegang tot berichten en verhalen vanuit zijn of haar politieke partij of opvattingen. De journaals zijn een nieuwe vorm om vanuit die perspectieven te vertellen. (...)

Uiteindelijk zijn de journaals volgens [mediadeskundigen] vooral een manier om een andere doelgroep te bereiken.

bron: nos.nl - allemaal een eigen journaal - 2020

Joseph Schumpeter vergelijkt democratie met een markt. Aan dit model stelt hij onder andere de voorwaarde van tolerantie.

- 2p **6** Leg uit in welk opzicht de eigen journaals van politieke partijen in tekst 1 overeenkomen met democratie als markt.

Beargumenteer vervolgens of volgens jou het maken van eigen journaals door politieke partijen voldoet aan Schumpeters voorwaarde van tolerantie.

In 2011 introduceerde internetactivist Eli Pariser het begrip ‘filterbubbel’. Volgens Pariser zorgt het personaliseren van sociale media voor een fundamentele verandering van de manier waarop burgers informatie krijgen.

De filterbubbel is volledig gericht op het individu, onzichtbaar en niet gebaseerd op een vrije en bewuste keuze van de gebruiker. Mensen kunnen daardoor in een spiraal van eenzijdige informatie terechtkomen, waardoor zij alleen maar bevestigd worden in hun eigen wereldbeeld.

tekst 2

Uiteindelijk werkt een democratie alleen wanneer we als burgers in staat zijn om verder te denken dan ons beperkte eigenbelang, maar daarvoor hebben we een gedeelde blik nodig op de wereld die we samen bewonen. We moeten in contact komen met de levens van andere mensen, andere behoeftes en verlangens. De filterbubbel duwt ons in de tegengestelde richting: hij wekt de indruk dat ons beperkte eigenbelang het enige is wat bestaat.

bron: Eli Pariser - The Filter Bubble: What the Internet is Hiding from You - 2011

- 2p 7 Michael Sandel stelt dat een neutrale staat ondermijnd is voor de democratie. Hij biedt het communitarisme als alternatief.
Leg Sandels opvatting uit dat een neutrale staat ondermijnd is voor de democratie.
Leg vervolgens met tekst 2 uit dat filterbubbels volgens het communitarisme onwenselijk zijn.
- 2p 8 Volgens Gert Biesta is de samenleving als geheel verantwoordelijk voor wat Biesta politiek existen noemt. Dit staat tegenover een individualistische visie op democratie.
Leg uit dat Biesta kritiek heeft op een individualistische visie op democratie.
Geef vervolgens met Biesta's idee van politiek existen kritiek op de filterbubbel zoals beschreven in tekst 2.
- 2p 9 In een aflevering van de YouTube-serie *VoxPop* wordt het probleem van de filterbubbel opgelost met behulp van een grabbelton. Tijdens een straatinterview wordt voorbijgangers gevraagd om uit hun filterbubbel te breken door voortaan online drie willekeurige groepen of partijen te volgen. In de grabbelton zitten politieke partijen, maar ook een groep als 'Feminisme is voor iedereen' en de Gemeente Purmerend.
John Stuart Mill is een voorstander van volledige vrijheid van meningsuiting. Een beperking van die vrijheid leidt volgens hem tot dogmatisme.
Leg uit dat volledige vrijheid van meningsuiting volgens Mill in het algemeen belang van de democratie is.
Beargumenteer vervolgens of volgens jou de grabbelton een oplossing is voor het gevaar van dogmatisme dat Mill noemt.